

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Філологічний факультет
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи **Наталія МИХАЛЬЧЕНКО**
28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА (В Т. Ч. УКРАЇНСЬКА
ДІАЛЕКТОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ)**

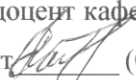
ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література),

освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»

2024 – 2025 навчальний рік

Розробник: Каленюк Світлана Олександрівна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент (Світлана КАЛЕНЮК)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури
Протокол №1 від «26» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри (Лілія РУСКУЛІС)
«26» серпня 2024 р.

Анотація

У процесі вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова» відбувається практичне оволодіння українською літературною мовою, засноване на вивченні її системи й підсистем – лексико-семантичної, фразеологічної, орфографічної, фонетичної і граматичної, а також закономірностей, які визначають використання тих або інших виражальних засобів відповідно до сучасних норм; ознайомлення з українськими говорами та їхніми особливостями, на основі яких сформована сучасна українська літературна мова. Засвоюються знання, що складають зміст сучасної української літературної мови як науки, усвідомлюється система лінгвістичних понять, нормативність української літературної мови, що сприяє ґрунтовному оволодінню орфоепічними, орфографічними, лексичними, граматичними й стилістичними нормами сучасної української літературної мови. Формується системний погляд на мову як засіб вираження думок і почуттів людини, практичні навички володіння культурою мови, уміння визначати орфограми та пунктограми в текстах на слух і пояснювати їх, уміння користуватися лінгвістичними словниками, науковою літературою. Удосконалюється мовний смак шляхом розширення філологічного світогляду, а також уважне й критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики.

Ключові слова: сучасна українська літературна мова, мовлення, норми мови, нормативність, мовна система, лінгвістичні поняття.

Summary

In the process of studying the discipline «Modern Ukrainian Literary Language» practical mastery of the Ukrainian literary language, based on the study of its system and subsystems - lexical-semantic, phraseological, orthographic, phonetic and grammatical, as well as regularities that determine the use of certain means of expression in accordance to modern norms takes place; acquaintance with Ukrainian dialects and their features, on the basis of which the modern Ukrainian literary language is formed. The knowledge that makes up the content of modern Ukrainian literary language as a science is acquired, the system of linguistic concepts, normativeness of Ukrainian literary language is realized, which promotes thorough mastering of orthoepic, orthographic, lexical, grammatical and stylistic norms of modern Ukrainian literary language. A systematic view of language as a means of expressing human thoughts and feelings, practical skills of language culture mastery, the ability to identify spellings and punctuation marks in texts by ear and explain them, the ability to use linguistic dictionaries, scientific literature are formed. Linguistic taste is improved by expanding the philological worldview, as well as attentive and critical attitude to one's speech and social language practice.

Key words: modern Ukrainian literary language, speech, language norms, normativeness, language system, linguistic concepts.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проект, реферат	Спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Ступінь Бакалавра	Лекції	
		14 год.	
Практичні			
26 год.			
Лабораторні			
		-	
Самостійна робота			
http://moodle.mdu.edu.ua/my/	50 год.		
	Вид контролю: екзамен		

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 40 год. – аудиторні заняття, 50 год. – самостійна робота (44 %/56%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета викладання навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова (у т. ч. Українська діалектологія)» полягає у свідомому практичному оволодінні українською літературною мовою, заснованому на вивченні її системи й підсистем – лексико-семантичної, фразеологічної, орфографічної, фонетичної і граматичної, а також закономірностей, що визначають використання тих або інших виражальних засобів відповідно до сучасних норм, ознайомлення з українськими говорами та їхніми особливостями, на основі яких сформована сучасна українська літературна мова.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова (у т. ч. Українська діалектологія)» є: засвоїти знання, що складають зміст сучасної української літературної мови як науки, усвідомити й запам'ятати систему лінгвістичних понять, оволодіти мовознавчою термінологією; дати студентам чіткі поняття про нормативність української літературної мови, сприяти ґрунтовному оволодінню орфоепічними, орфографічними, лексичними, граматичними й стилістичними нормами сучасної української літературної мови; володіння сучасною українською мовою в її літературній формі: знання фонетичних, лексико-семантичних особливостей та тенденцій розвитку мови; дати системні знання про мову як засобу вираження думок і почуттів людини, практичних навичок володіння культурою мови, дотримання в усних і письмових висловлюваннях орфоепічних, орфографічних, лексичних, стилістичних норм, уміння визначати орфограми та пунктограми в текстах на слух і пояснювати їх, уміння користуватися лінгвістичними словниками; вироблення мовного смаку шляхом розширення філологічного світогляду, вміння використовувати набуті знання при роботі з мовним матеріалом; допомогти з'ясувати поняття «слово» і роль слова як засобу називання (позначення) конкретних предметів, абстрактних понять, дій, ознак тощо; різні вияви відношень і зв'язків між словами; сприяти оволодінню основними методами лінгвістичного аналізу, зокрема лексикологічним, фонетичним; ознайомити студентів із основними діалектними одиницями (наріччя, говір, говірка) та окреслити межі поширення й мовні особливості різних рівнів трьох наріч української діалектології – північного, південно-західного та південно-східного та кожного українського говору; показати основні діалектологічні дослідження в українській лінгвістиці та сформувати методологічну основу ведення таких досліджень; виробити в студентів уважне й критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики; навчити студентів самостійно працювати з науковою, навчальною, довідковою літературою.

Передумови для вивчення дисципліни: зважаючи на те, що метою курсу є свідоме практичне оволодіння українською літературною мовою, заснованому на вивченні її системи й підсистем, то й пов'язаний він з відповідними дисциплінами, а саме: «Українська мова за професійним спрямуванням», «Практикум з української мови», «Історія та культура України», «Риторика», «Історія української мови», «Стилістика української мови».

Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. *Знає* сучасні філологічні засади навчання української мови та літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні; *доводить* конкретними прикладами зв'язок між розділами мовознавства і одиницями різних рівнів системи мови, *пояснює* мовний і мовленнєвий матеріал, *вміє* сам і *навчає* учнів користуватися словниками різних типів.

ПРН 2. *Пояснює* особливості розвитку української мови та літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; *порівнює* мовні й літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.

ПРН 3. *Володіє* комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти).

ПРН 4. Володіє навичками аудіювання й створення текстів різних стилів і жанрів та застосовує ці вміння в процесі формування мовленнєвої компетентності здобувачів освіти.

ПРН 9. Використовує закони аналізу лінгвістичних одиниць для моделювання подібних у стандартних і нестандартних мовленнєвих ситуаціях, застосовує різні види аналізу мовних одиниць, визначає їх місце в тексті й мовленні, розуміє взаємозв'язок та ієрархію таких одиниць.

ПРН 10. Має критичне мислення, творчо використовує вітчизняний і закордонний навчальний досвід, власну навчальну та професійно-дослідницьку діяльність у процесі формування стратегії саморозвитку та професійного самовдосконалення, знає мовно-літературний контекст та реалізує його в освітньому процесі.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність до розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК13. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

II. Фахові:

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання здоров'язбережувальних технологій під час освітнього процесу.

ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Вступ. Фонетика та фонологія. Система фонем сучасної української літературної мови.

Тема 1. Вступ. Сучасна українська літературна мова як предмет наукового вивчення й фахової підготовки вчителя середньої школи. З історії становлення і розвитку української мови.

Українська мова – національна мова українського народу, форма її функціонування. Державний статус української мови. Поняття про літературну мову. Функції української літературної мови. Сучасна українська літературна мова як унормована, відшліфована форма загальнонародної мови.

Тема 2. Фонетика і фонологія. Акустичний і лінгвістичний аспекти вивчення звукового складу української мови. Фонематична та фонетична транскрипції. Предмет і завдання фонетики, що вивчає артикуляційні та акустичні характеристики звуків, особливості їх сполучуваності у потоці мовлення. Основні фонетичні одиниці мовлення: звук, склад, фонетичне слово, мовленнєвий такт, фраза. Предмет і завдання фонології, що вивчає звуки мови з погляду їх функцій. Поняття фонем. Функції фонем як мовної одиниці. Диференційні ознаки фонем. Поняття «інваріант» (головний вияв) і «варіант» фонем.

Тема 3. Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні фонем. Подовження приголосних в українській мові. Фонетичний і фонологічний аналіз голосних. Фонетичний і фонологічний аналіз приголосних. Асиміляція приголосних, її різновиди.

Дисиміляція приголосних. Різновиди дисиміляції. Спрощення в групах приголосних. Видозміни фонем у мовному потоці (за термінологією Н. І. Тоцької, модифікації фонем). Видозміни голосних фонем: акомодация, редукція, гармонійна асиміляція.

Тема 4. Чергування голосних і приголосних фонем. Найдавніші чергування голосних. Фонетичні (живі) та історичні чергування. Чергування голосних. Чергування приголосних. Чергування в групах приголосних. Історичне коментування чергувань.

Кредит 2. Орфоепія. Графіка. Орфографія.

Тема 5. Орфоепія. Орфоепічні норми української літературної мови. Орфоепія і культура усного мовлення. Аналіз сучасних орфоепічних норм української мови. Вимова голосних у наголошеній і ненаголошеній позиціях. Вимова приголосних у різних позиціях і вимова сполучень кількох приголосних. Вимова слів іншомовного походження. Евфонічні чергування голосних і приголосних. Наголос в українській мові. Норми українського наголосу.

Склад, його фонетична будова. Складоподіл. Основні закономірності складоподілу в українській мові. Типи складів. Інтонація. Паузи.

Тема 6. Графіка як розділ науки про мову. Поняття графеми. Український алфавіт та інші знаки, що використовуються в українському письмі. Співвідношення між буквами українського алфавіту і фонемами. Букви для позначення голосних і приголосних фонем. З історії письма.

Тема 7. Предмет і завдання орфографії. Теоретичні і практичні засади функціонування сучасних орфографічних норм. Історія становлення орфографічних норм української мови. Принципи української орфографії: фонетичний, фонематичний, історичний, семантико-диференційний. Поняття орфограми. Різновиди орфограм. Вживання великої букви. Правопис прізвищ і власних назв. Правопис слів іншомовного походження. Правила переносу слів із рядка в рядок, технічні правила переносу.

Кредит 3. Лексикологія як розділ мовознавства. Фразеологія. Лексикографія.

Тема 8. Лексикологія. Слово як основна одиниця лексичної системи. Типи лексичних значень слів. Основні типи переносних значень слів.

Тема 9. Полісемія як лексико-семантичне явище. Омонімія як лексико-семантичне явище. Синоніми, їх основні типи. Антонімія як лексико-семантичне явище.

Тема 10. Характеристика лексики української мови за походженням. Основні історичні яруси слів у лексичному складі сучасної української мови. Співвідношення спільнослов'янської і власне української лексики. Лексичні запозичення з слов'янських мов. Старослов'янізми у складі лексики. Запозичення з неслов'янських мов: грецької, латинської та інших мов; їх адаптація у лексичній системі української мови. Лексичні кальки.

Тема 11. Лексика української мови за сферами вживання. Загальноживана і спеціальна. Діалектна лексика. Термінологічна і професійна лексика. Жаргонна і арготична лексика.

Склад української лексики зі стилістичного погляду. Міжстильова (нейтральна лексика). Стилістично забарвлена лексика. Лексика усного мовлення (розмовна), її види. Лексика писемного мовлення (книжна), її види. Лексика офіційно-ділового, публіцистичного, наукового стилів. Активний і пасивний склад української лексики.

Тема 12. Фразеологія як тип мовної одиниці. Українська фразеологія, предмет фразеології. Основні типологічні ознаки фразеологізмів. Класифікація фразеологізмів. Лексико-граматичні зміни фразеологічних одиниць. Зв'язок фразеологізмів з частинами мови. Багатозначність фразем; явища синонімії та антонімії у фразеології. Шляхи засвоєння фразеологізмів. Експресивно-стилістичні властивості фразеологізмів. Прислів'я та приказки. Крилаті слова. Фразеологічний аналіз тексту.

Тема 13. Українська лексикографія. Предмет і завдання лексикографії. Типи словників. Словники енциклопедичні та лінгвістичні. Відомості з історії української лексикографії. Характеристика найважливіших українських лексикографічних праць. Історичний коментар.

1. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
I семестр						
<i>Кредит 1. Вступ. Фонетика та фонологія. Система фонем сучасної української літературної мови</i>						

Тема 1. Вступ. Українська мова – національна мова українського народу.	9	2	2			5
Тема 2. Фонетика і фонологія. Фонематична та фонетична транскрипції. Історичний коментар.	9	2	2			6
Тема 3. Система фонем сучасної української літературної мови. Фонетичний і фонологічний аналіз голосних і приголосних з історичним коментарем.	5	2	2			
Тема 4. Чергування голосних і приголосних фонем. Історичне коментування чергувань.	7		2			5
Усього:	30	6	8			16
<i>Кредит 2. Орфоенія. Графіка. Орфографія</i>						
Тема 5. Орфоенія. Орфоепічні норми української літературної мови.	8	2	2			4
Тема 6. Графіка як розділ науки про мову.	10		2			8
Тема 7. Предмет і завдання орфографії. З історії письма.	12	2	2			8
Усього:	30	4	6			20
<i>Кредит 3. Лексикологія як розділ мовознавства. Фразеологія. Лексикографія</i>						
Тема 8. Лексикологія.	6	2	2			2
Тема 9 Полісемія як лексико-семантичне явище. Омонімія. Синоніми, їх основні типи. Антонімія. Історичний коментар.	4		2			2
Тема 10. Характеристика лексики української мови за походженням.	4		2			2
Тема 11. Лексика української мови за сферами вживання. Активний і пасивний склад української лексики. Історичний коментар.	6		2			4
Тема 12. Фразеологія як тип мовної одиниці. Історичний коментар.	6	2	2			2
Тема 13. Українська лексикографія. Історичний коментар.	4		2			2
Усього:	30	4	12			14
Разом:	90	14	26			50

4. Теми лекційних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість Годин
<i>Кредит 1. Вступ. Фонетика та фонологія. Система фонем сучасної української літературної мови</i>		
1	Тема 1. Українська мова – національна мова українського народу. Поняття про літературну мову. Функції української літературної мови. Норми літературної мови.	2
2	Тема 2. Фонетика і фонологія. Поняття фонем. Функції фонем як мовної одиниці. Фонематична та фонетична транскрипції	2
3	Тема 3. Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні та приголосні фонем сучасної української літературної мови. Фонетичний і фонологічний аналіз голосних і приголосних.	2
<i>Кредит 2. Орфоенія. Графіка. Орфографія</i>		
4	Тема 6. Графіка як розділ науки про мову.	2
5	Тема 7. Предмет і завдання орфографії.	2
<i>Кредит 3. Лексикологія як розділ мовознавства. Фразеологія. Лексикографія</i>		
6	Тема 8. Лексикологія.	2
7	Тема 12. Фразеологія як тип мовної одиниці. Історичний коментар.	2
Усього :		14

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість
-------	------------	-----------

		ГОДИН
<i>Кредит 1. Вступ. Фонетика та фонологія. Система фонем сучасної української літературної мови</i>		
1	Тема 1. Українська мова – національна мова українського народу. Поняття про літературну мову. Функції української літературної мови. Норми літературної мови.	2
2	Тема 2. Фонетика і фонологія. Поняття фонем. Функції фонем як мовної одиниці. Фонематична та фонетична транскрипції	2
3	Тема 3. Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні та приголосні фонем сучасної української літературної мови. Фонетичний і фонологічний аналіз голосних і приголосних.	2
4	Тема 4. Чергування в системі голосних і приголосних фонем (історичні коментарі).	2
<i>Кредит 2. Орфоенія. Графіка. Орфографія</i>		
5	Тема 5. Орфоенія. Орфоенічні норми української літературної мови.	2
6	Тема 6. Графіка як розділ науки про мову.	2
7	Тема 7. Предмет і завдання орфографії.	2
<i>Кредит 3. Лексикологія як розділ мовознавства. Фразеологія. Лексикографія</i>		
8	Тема 8. Лексикологія.	2
	Тема 9. Полісемія як лексико-семантичне явище. Омонімія. Синоніми, їх основні типи. Антонімія.	2
9	Тема 10. Характеристика лексики української мови за походженням.	2
10	Тема 11. Лексика сучасної української мови з погляду сфер вживання. Стилїстична диференціація лексики сучасної української мови. Активна і пасивна лексика.	2
11	Тема 12. Фразеологія як тип мовної одиниці.	2
12	Тема 13. Українська лексикографія.	2
Усього :		26

6. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Вступ. Фонетика та фонологія. Система фонем сучасної української літературної мови</i>		
1	Тема 1. Українська мова – національна мова українського народу. Поняття про літературну мову. Функції української літературної мови. Норми літературної мови. <u>Завдання:</u> Підготовка рефератів та повідомлень. Добір прикладів норм із художніх текстів.	5
2	Тема 2. Фонетика і фонологія. Поняття фонем. Функції фонем як мовної одиниці. Фонематична та фонетична транскрипції. <u>Завдання:</u> Опис роботи мовного апарата в цілому і функцій окремих мовних органів. Фонологія: конспектування додаткової літератури, виконання вправ. Опрацювання теми «Фонетичне членування мовного потоку».	6
4	Тема 4. Чергування в системі голосних і приголосних фонем (історичні коментарі). Виконання практичних завдань. Підготовка презентації до кредиту.	5
<i>Кредит 2. Орфоенія. Графіка. Орфографія</i>		
5	Тема 5. Орфоенія. <u>Завдання:</u> Аналіз сучасних орфоенічних норм української мови. конспектування додаткової літератури, виконання вправ. Опрацювання випадків порушення орфоенічних норм.	4
6	Тема 6. Графіка як розділ науки про мову. <u>Завдання:</u> Опрацювання відомостей з історії української графіки та орфографії.	8
7	Тема 7. Предмет і завдання орфографії. Принципи української орфографії. <u>Завдання:</u> розробка тестових завдань, виконання вправ. Опрацювання основних понять орфографії : орфограма, типи орфограм за графічним вираженням і за правилом, орфографічне правил. Орфографічний аналіз слова.	8
<i>Кредит 3. Лексикологія як розділ мовознавства. Фразеологія. Лексикографія</i>		
8	Тема 8. Лексикологія. Виконання практичних завдань	2

9	Тема 9. Полісемія як лексико-семантичне явище. Омонімія. Синоніми, їх основні типи. Антонімія. Завдання: Стилістичне використання їх (добір прикладів із художніх текстів)	2
10	Тема 10. Характеристика лексики української мови за походженням. Завдання: виконання вправ, робота з етимологічним словником.	2
11	Тема 11. Лексика сучасної української мови з погляду сфер вживання. Стилістична диференціація лексики сучасної української мови. Активна і пасивна лексика. Завдання: Підібрати тексти різних стилів, охарактеризувати їх.	4
13	Тема 12. Фразеологія. Класифікація фразеологічних одиниць. Завдання: Добір фразеологічних зворотів (по 3) з опорними словами, напр.: голова, рука, сім.	2
14	Тема 13. Українська лексикографія. Значення словників у практиці вчителя-філолога. Опрацювання відомостей з історії української лексикографії. Завдання: Характеристика основних словників української мови. Підбір бібліографії з теми. Підготовка презентації до кредиту.	2
Усього :		50

8. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Підготовка досліджень та проєктів із теми Українська літературна мова як унормована, відшліфована форма загальнонародної мови

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	Залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, екзамен) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється *відмінно* за правильне виконання всіх завдань. Відповідь має бути повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначатися точністю, послідовністю і логічністю; відповідати мовним нормам.

Студенту виставляється *дуже добре* ставиться за виконання 75 % усіх завдань, якщо він у достатній мірі оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти, формулює та обґрунтовує нескладні висновки.

Студенту виставляється *добре*, якщо в ході відповіді він розкриває питання, проте не завжди наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу; у мовленні трапляються незначні мовні огріхи.

Студенту виставляється *достатньо*, якщо він володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, поверхово і фрагментарно або володіє частиною навчального матеріалу, уміє застосовувати знання в стандартних ситуаціях, але порушує послідовність і логічність викладу думок. У відповіді трапляються суттєві мовні помилки.

Студенту виставляється *задовільно*, якщо він бере участь в обговоренні теоретичних питань практичного заняття, проте, відповіді є недостатніми за обсягом (до 5-6 реплік), елементарними за змістом, зі значною кількістю помилок різного роду.

Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати за семестр – від 150 до 300 балів (за 3 кредити).

Відповідний **розподіл балів, які отримують студенти** за 3 кредити:

Поточне тестування та самостійна робота									КР	Накопичувальні бали/ Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T 9-T13	30	300
20	20	20	30	30	30	30	10	80		

Примітка. Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

10. Засоби дігностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (повідомлення, реферат, мультимедійна презентація), презентації результатів виконання індивідуального науково-дослідного завдання, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу (лекція, бесіда), проблемне навчання, робота з підручниками та додатковими джерелами, тренувальні вправи, спостереження над усним мовленням, спостереження, порівняння й аналіз мовних явищ, виразне читання текстів; специфічні прийоми: фонетичний, лексичний, фразеологічний розбори.

12. Рекомендована література

Базова

1. Баденкова В. М., Зинякова А. А. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Акцентологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія : навч. посіб. Миколаїв, 2017. 278 с.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. К.,1987.
3. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. К. : Академія, 2006. 367 с.
4. Вільчинська Т. П. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: Навч. посібник для студентів філологічних факультетів вищ. нач. закладів. Ч. 2: Практикум. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2002. 80 с.
5. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова : вступ, фонетика, орфоєпія, графіка і орфографія, лексикологія, фразеологія, словотвір. К. : Вища шк., 1986. 199 с.
6. Волох О. Т. та ін. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. 2-е вид., перероб. і доп. К. : Вища школа, 1989. 334 с.
7. Гуйванок Н. В. Українська мова. Схеми, таблиці, тексти: Навч. посібник для студентів філологічних спец. вищ. навч. закладів. Львів : Світ, 2005. 304 с.
8. Дудик П. С., Литовченко В. М. Сучасна українська мова : завдання і вправи : навч. посіб. К. : Академія, 2007. 264 с.
9. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. К. : Вища школа, 1972. 401 с.
10. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. 992 с.
11. Каленюк С. О. Слово в ідіостилі Уласа Самчука: монографія. Миколаїв: Іліон, 2013. 186 с.
12. Каленюк С. О. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Навч.-метод. посіб. Миколаїв, 2017. 225 с.
13. Лінгвістичний аналіз. Практикум: навч. посіб. /за ред. Г. Р. Передрій. К. : Видавничий центр «Академія», 2005. 255 с.
14. Леонідова М. В. Сучасна українська літературна мова. К. : Вища школа, 1983. 264 с.
15. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови: семантична структура слова. Харків, 1977. 115 с.

16. Плющ М. Я., Леута О. І., Гальона Н. П. Сучасна українська літературна мова. Зб. вправ: Навч. посібник для студ. вузів, що вивч. дисципліну «Сучасна українська мова мова» К. : Вища школа, 1995. 284 с.
17. Плющ М. Я., Леута О. І., Гальона Н. П. Сучасна українська літературна мова. Зб. вправ [Текст] : Навч. посібник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Вища школа, 2003. 287 с.
18. Плющ М. Я., Грипас Н. Я. Граматика української мови в таблицях [Текст] : Навч. посіб. для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів. К.: Вища школа, 2004. 167с.
19. Пономаренко С. Сучасна українська мова : Морфеміка. Дериватологія. Морфонологія : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2017. 300 с.
20. Розгон В. В. Фонетика, фонологія, графіка й орфографія сучасної української мови : навч.-метод. Посіб. для студентів. Вид. 6-е, доп. і переробл. Умань : ФОП Жовтий 2014. 168 с.
21. Савченко І. С. Фонетика, орфоепія і графіка сучасної української мови [Текст] : навч. посіб. для студ. напряму підгот. 6.020303 - Філологія (українська мова і література : (до 90-річного ювілею Г. Р. Передрїй). Черкаси : Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 188 с.
22. Савченко І. С., Шляхова В. В. Практичний курс фонетики, орфоепії та графіки української мови [Текст] : наук.-метод. посіб. для студентів спец.: 014.01 «Середня освіта. Українська мова і література», 035.01 «Філологія. Українська мова і література». Черкаси : Вертикаль, 2018. 108 с.
23. Спанатій Л. С. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія Лексикологія. Фразеологія: навч. посіб. Миколаїв : Илион, 2015. 372 с.
24. Сучасна українська літературна мова. Вправи. Завдання. За творами Т. Г. Шевченка (ВЦ «Академія») / за ред. Г. М. Вокальчук, В. М. Мойсієнка. К. : ВЦ «Академія», 2016. 224 с.
25. Сучасна українська літературна мова / [за ред. І. К. Білодіда]. Вступ, фонетика. К. : Наукова думка, 1969. 583 с.; Морфологія. К., 1969. 583с.; Синтаксис. К., 1972. 515 с.; Стилїстика. К., 1973. 588 с.; Лексика і фразеологія. К., 1973. 440 с.
26. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко та ін. К. : Знання, 2010. 270 с.
27. Сучасна українська літературна мова: навч.-метод. посіб. для дистанційного навчання / уклад. : І. С. Гонца, В. В. Розгон. Умань : Візаві, 2018. 334 с.
28. Сучасна українська літературна мова: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, Н. І. Тоцька ; За ред. А. П. Грищенка. 3-те вид., доп. К. : Вища школа, 2002. 439 с.
29. Сучасна українська літературна мова [Текст] : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. М. Я. Плющ. 7-ме вид., стер. К. : Вища школа, 2009. 430 с.
30. Сучасна українська мова: підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін. К. : Либідь, 2001. 312 с.
31. Сучасна українська мова: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищ. навч. закладів / За ред. О.Д. Пономаріва. 3-те вид., перероб. К. : Либідь, 2005. 488 с.
32. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова : фонетика, орфографія, графіка, орфографія. К. : Вища школа, 1981. 184 с.
33. Тоцька Н. І. Вправи з сучасної української літературної мови. К. : Вища школа, 1969. 144 с.
34. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні ; Інститут української мови. 6-те вид., стереотип. К. : Наукова думка, 1997. 240 с.
35. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови : посібник. Київ : Освіта, 2016. 287 с.
36. Ющук І. П. Українська мова: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів. 4-те вид. К. : Либідь, 2008. 640 с.

Допоміжна

Словники

1. Аркушин Г. Словник евфемізмів, уживаних у говірках та молодіжному жаргоні Західного Полісся і західної частини Волині. Луцьк-Люблін : Вид-во «Волинська обласна друкарня», 2005. 198 с.
2. Баркасі В. В., Каленюк С. О., Коваленко І. В. Словник лінгвістичних термінів для студентів філологічних факультетів. Миколаїв : Іліон, 2017. 190 с.
3. Варган І.О., Пилинська М.М. Російсько-український словник сталих виразів / За ред. М. Ф. Наконечного. Прапор, 2002. 864 с.

4. Головащук С. І. Російсько-український словник сталих словосполучень. К. : Наук, думка, 2001. 640 с.
5. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. К. : Рад. школа, 1986. 222 с.
6. Демська О., Кульчицький І. Словник омонімів. Львів : Фенікс, 1996. 224 с.
7. Етимологічний словник української мови : у 7 т. К. : Наукова думка, 1982. Т. 1. 632 с.; 1985. Т. 2. 571 с.; 1989. Т. 3. 552 с.; 2003. Т. 4. 656 с.; 2006. Т. 5. 704 с.; 2012. Т. 6. 568 с.
8. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. К. : Либідь, 2001. 223 с.
9. Зубков М. Г. Українська мова [Текст] : Універсальний довідник. 4-те вид. випр. і доп. Харків : Школа, 2009. 496 с.
10. Калачник В., Савченко Л. Українсько-російський словник наголосів. Харків: Прапор, 1999. 542 с.
11. Новий російсько-український словник-довідник: близько 100 тис. слів / уклад. С. Я. Єрмоленко [та ін.]. 2-е вид., доп. і випр. К. : Довіра, 1999. 878 с.
12. Новий тлумачний словник української мови : у 3-х томах / укл. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. К. : Аконт, 2008. Т. 1. 928 с. ; Т. 2. 928 с. ; Т. 3. 864 с.
13. Олійник І. С., Сидоренко М. М. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний словник. К. : Рад. шк., 1991. 400 с.
14. Онуфрієнко Г. С., Таранова Н. В. Навчальний тлумачний словник лінгвістичних термінів (90 терміноодиниць). Запоріжжя, 1998. 52 с.
15. Полюга Л. М. Словник антонімів. К. : Рад. шк., 1987. 173 с.
16. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006. 843 с.
17. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей : словник-довідник. К. : Наук. думка, 1996. 336 с.
18. Сліпушко О. С. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові : правопис, граматики : 10000 слів. К. : Криниця, 2000. 511 с.
19. Словник синонімів української мови : в 2-х т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. К. : Наукова думка, 2001. Т. 1. 1028 с.; Т. 2. 956 с.
20. Словник сучасного українського сленгу / упоряд.: Т. М. Кондратюк. Х. : Фоліо, 2006. 350 с.
21. Словник фразеологізмів української мови / уклад. В. М. Білоноженко [та ін.]. К. : Наукова думка, 2003. 1104 с.
22. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови. К. : Критика, 2003. 336 с.
- 23.

Наукова та методична література

1. Акуленко В. В. Інтернаціональні елементи в словниковому складі мови. *Мовознавство*. 1973. № 3. С. 20–29.
2. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків : Вища шк. 1987. 135 с.
3. Антонів Ю. Репресовані слова: до проблеми реабілітації лексики, вилученої з української мови. *Урок української*. 2003. № 7. С. 16–18.
4. Аркушин Г. Незмінні західнополіські іменні лексеми. *Українська мова*. 2017. № 2 (62). С. 40 – 48.
5. Аркушин Г. Діалектні оказіоналізми: як вони виникають, де і скільки живуть : на матеріалі західнополіських говірок. *Урок української*. 2001. № 5–6. С. 18–21.
6. Бабенко О., Кравченко О. В усному мовленні – сленг. *Урок української*. 2004. № 11–12. С. 21–24.
7. Бабій І. О. Українська лексикографія : збірник тестів. 2-ге вид., випр. і допов. Івано-Франківськ : видавець Голіней О.М., 2016. 88 с.
8. Баденкова В. Роль старослов'янської мови у формуванні української літературної мови. *Актуальні питання розвитку української мови у науковій ретроспекції та перспективі : матеріали круглого столу до Дня української писемності та мови* ; [за заг. ред. Н. В. Коч]. Миколаїв : МНУ, 2012. С. 25–27.

9. Баденкова В. М. Словотвірні особливості оказіональних слів у поетичному дискурсі Д. Кременя. *Текст. Контекст. Інтертекст : науковий електронний журнал* / за ред проф. Оксани Філатової. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. № 3. URL: [http://text-intertext.in.ua/pdf/n01\(03\)2018/badenkova_viktoriiia_03_2018.pdf](http://text-intertext.in.ua/pdf/n01(03)2018/badenkova_viktoriiia_03_2018.pdf).
10. Баденкова В., Троценко Є. Структурна модифікація фразем античного генезису в поетичному ідіостилі Д. Кременя *Текст. Контекст. Інтертекст : науковий електронний журнал* / за ред проф. Оксани Філатової. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. № 2. URL: http://text-intertext.in.ua/pdf/n022017/badenkova_trotsenko_02_2017.pdf (Фахове видання).
11. Баденкова В., Троценко Є. Структурні та семантичні трансформації біблеїзмів у поетичному ідіостилі Д. Кременя. *Текст. Контекст. Інтертекст : Науковий електронний журнал*; [за ред проф. Оксани Філатової]. № 1. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. С. 31–40.
12. Баденкова В. М. Функціонально-семантичні особливості старослов'янizmів у поетичних текстах Дмитра Кременя. *Наукові праці. Філологія. Мовознавство*. Миколаїв : Видавництво ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. Вип. 299. Т. 287. С. 10–14. (Фахове видання; журнал розміщений в «Ulrich's Periodical Directory»). Індексовано в «Google Scholar»).
13. Баран Я. Фразеологія у системі мови. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1997. 176 с.
14. Білоноженко В. М., Гнатюк І. С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів : монографія. К. : Наукова думка, 1989. 155 с.
15. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К. : Рідна мова, 1998. 475 с.
16. Білецький А. Про мову і мовознавство : навч. посіб. К. : АртЕк, 1996. 224 с.
17. Бровченко Г. О. Інтонанційні засоби мовної експресивності. *Мовознавство*. 1989. № 2. С. 49–55.
18. Винницький В. М. Наголос у сучасній українській мові. К. : Рад. школа, 1984. 160 с.
19. Врублевська Г. Суржик як елемент міської субкультури. *Урок української*. 2002. № 11–12. С. 12–13.
20. Голуб Н. Збагачення мовлення власне українською лексикою. *УМЛШ*. 2000. № 1. С. 4–8.
21. Горбач О. Арго в Україні. Л., 2006. 688 с.
22. Городенська К. Профі-кар'єра чи професійна кар'єра. *Українська мова*. 2017. № 2 (62). С. 122.
23. Векуа Н. Антонімія як лексико-семантичне явище. *Дивослово*. 2007. № 6. С. 26–32.
24. Демський М. Українські фраземи й особливості їх творення. Львів–Краків–Париж: Просвіта, 1994. 62 с.
25. Демченко В. Арго як органічний елемент повсякденної української мови. *Дивослово*. 2010. № 5. С. 34–38.
26. Гриценко П. Мова. Українці : історико-етнографічна монографія. Кн. 1. К. : Українське Народознавство, 1999. С. 123–131.
27. Демський М. І знайомі фразеологізми не завжди прозорі. *Урок української*. 2000. № 10. С. 22–23.
28. Демський М. Українська фраземіка (дериваційна база, семантико-граматичні особливості): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук. Ужгород, 1994. 21с.
29. Демський М. Українські фраземи й особливості їх творення. Львів–Краків–Париж: Просвіта, 1994. 62 с.
30. Демченко В. Арго як органічний елемент повсякденної української мови. *Дивослово*. 2010. № 5. С. 34–38.
31. Диб'як Н. Дещо про формування сучасної української лексики. *Дивослово*. 1996. № 1. С. 14–16.
32. Дончик В. Мова не винна : про суржик, двомовність і грамотність на українському ТБ. *Урок української*. 2001. № 1. С. 15–20.
33. Дорошенко С. І. Звуки чи фонемі вивчають учні? *Мовознавство*. 1990. № 2. С. 46–49.
34. Дочу А. Р. Мовні контакти і запозичення як чинник формування тематичних груп лексики (на матеріалі англійського орнітонімікону). К. : Наук. думка, 2017. 206 с.
35. Дюндик О. Креативний потенціал неолексикону Євгена Пашковського. *Українська мова*. 2017. № 2 (62). С. 110 – 122.
36. Дятчук В. В., Пустовіт Л. О. Семантична структура і функціонування лексики української літературної мови. К. : Наукова мова, 1983. 156 с.
37. Жайворонок В.В. Запозичена лексика в українській мовній картині світу: Мова у слов'янському культурному просторі. Умань, 2002. 412 с.
38. Жайворонок В. В. Лексична підсистема мови і значення мовних одиниць. *Мовознавство*. 1999. № 6. С. 32–45.

39. Желязкова В. В., Зинякова А. А. Наголошення іменних частин мови в поемі «Енеїда» І. П. Котляревського : [монографія]. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. 238 с.
40. Зинякова А. А. Акцентуація іменників жіночого роду в поетичній творчості Ліни Костенко. *Наукові праці : наук. журн. / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили*; ред. кол. : Н.П. Матвеева (голова). Миколаїв, 2017. Т. 294. Вип. 282. С. 43–48 (Філологія. Мовознавство)
41. Іванова Н. Український музичний сленг. *Урок української*. 2004. № 5–6. С. 12.
42. Іванова Н. Український музичний сленг. *Урок української*. 2004. № 7. С. 19.
43. Каленюк С. О. Маркери суспільно-політичного лексикону в ЗМІ Миколаївщини: смислові центри та функційні вектори. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки*. Вип. 44. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. С.158–162.
44. Каленюк С. О. Семантична гетерогенність тексту та її кодові актуалізатори (на матеріалі повісті Т. Прохаська «Довкола озера»). *Мова. Науково-теоретичний часопис з мовознавства*. № 27. Одеса : Астропринт, 2017. С. 19–24. (163 с.)
45. Каленюк С. О. Лексико-семантична класифікація релігієм у художньому дискурсі Ганни Король. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки*. Вип. 44. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. С. 106–110.
46. Каленюк С. О. Функціонування спортивної лексики у мові українських засобів масової інформації. *Філологічні трактати. Науковий журнал*. Том 10, № 1'2018. Сумський державний університет. Суми–Харків, 2018. С. 31–39.
47. Каленюк С. О. Динаміка функціонування спортивної термінології в українському газетному дискурсі. *Мова дискурсу: лінгвістичний та лінгвокультурологічний аспекти : колективна монографія, за заг. ред. проф. Н. В. Коч. Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2018. 218 с.*
48. Каленюк С. О. Вокативи в Інтернет-дискурсі: семантичні групи та стилістичні потенції. *Мова дискурсу: лінгвістичний та лінгвокультурологічний аспекти : колективна монографія / за заг. ред. проф. Н. В. Коч. Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2018. 218 с.*
49. Каленюк С. О., Савчук Л. О. Топоніми як вагомий шар ономастичного простору в прозових творах. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки*. Вип. 47. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. С. 97–100.
50. Каленюк С. О. Навчально-методичний посібник «Матеріали до моніторингу якості знань із дисципліни «Мовленнєвий практикум із української мови, фізіологія та техніка мовлення». Миколаїв: СПД Румянцева Г. В., 2018. 260 с.
51. Каленюк С. О., Воронюк К. Р. Місце пропріальної лексики в художньому дискурсі Уласа Самчука. *Нова філологія. Збірник наукових праць. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2020. № 80. Том I. 352 с. (С. 214–220).*
- 52.
53. Клепуц Л. Стратегії класифікації ненормативної лексики. «Humanities & Social Sciences 2009» (HSS–2009), 14–16 may 2009, Lviv. URL : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/6678/1/30.pdf>
54. Кобирилка Г. Джерела дослідження динаміки акцентуації в українських діалектах. *Українська мова*. 2017. № 1 (61). С. 55–65.
55. Колоїз Ж. В. Українська okazіональна деривація : монографія. К. : Акцент, 2007. 311 с.
56. Кочерган М. П. Про системність у лексиці та семантиці. *УМЛШ*. 1976. № 4. С. 38–45.
57. Кредатусова Я. Мовні інновації-абревіації в сучасній словацькій мові (у порівнянні з українською). *Українська мова*. 2017. № 1 (61). С. 77 – 91.
58. Куляс П. Мода на архаїзми. *Дивослово*. 2002. № 1. С. 17.
59. Левицький В. В. Лексична полісемія та квантитативні методи її дослідження. *Мовознавство*. 2003. № 4. С. 17–25.
60. Лесюк М. П. Розмовно-маргінальна лексика української мови та її лексикографічне опрацювання. *Мовознавство*. 2007. № 6. С. 12–19.
61. Мазурик Д. В. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-і роки ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Л., 2002. 21 с.
62. Маргос С. А. Молодіжний сленг : міф чи реальність? *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2004. № 11. С. 12–15.
63. Масенко Л. Т. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. К. : Вид. дім КМ Академія, 2004. 163 с.

64. Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і «язиком». 2-ге вид., зі змінами і допов. К. : Видавн. дім «КМ Академія», 2019. 232 с.
65. Масенко Л. Українська жаргонологія: проблеми становлення. *Українська мова та література*. 2006. № 38. С.3–5.
66. Мацьків П.В. Наголос і морфемна структура іменника. *Мовознавство*. 1994. № 1. С. 34.
67. Німчук В. В. Про графіку та правопис як елементи етнічної культури : історія г. *Мовознавство*. 1990. № 6. С. 3–10.
68. Німчук В. В. Про графіку та правопис як елементи етнічної культури: історія г. *Мовознавство*. 1991. № 3. С. 12–21.
69. Пиркало С. Сленг: ненормативно, але нормально. *Урок української*. 2000. № 4. С. 26–27.
70. Півторак Г. П. Українці: звідки ми і наша мова. К. : Наукова думка, 1993. 200 с.
71. Півторак Г. П. Походження українців, росіян, білорусів та їх мов: міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Півторак. К. : Академія, 2001. 152 с.
72. Поповський А. М. Значення південноукраїнських степових говорів у формуванні літературно-національної мови: [навчальний посібник]. Дніпропетровськ : Дніпропетровськ. Ун-т, 1989. 87 с.
73. Поповський А. М. Південноукраїнські джерела в історії формування української літературної мови: монографія. Дніпро : Ліра, 2018. 324 с.
74. Санченко Є. М. Елітарна мовна особистість: від діалектних витоків до літературної мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Луганськ, 2009. 21 с.
75. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
76. Павлова І. Лексика конфесійного стилю. *Дивослово*. 2001. № 1. С. 18–23.
77. Сербенська О. А. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. Львів : «Світ», 1994. 150 с.
78. Скляренко В. Г. Дослідження з етимології та історичної лексикології української мови. К. : Наук. думка, 2017. 660 с.
79. Скляренко В. Г. Історія українського наголосу. Дієслово. К. : Наук. думка, 2017. 660 с.
1. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. К. : Наукова думка, 1973. 280 с.
2. Соколова С. Порівняльне дослідження української та російської мов і проблеми соціолінгвістики. *Українська мова*. 2017. № 1 (61). С. 42 – 54.
3. Спанатій Л. С. Старослов'янізми в українській мові. *Наукові дослідження в контексті історичних проблем*. Т. 1 : Історія та українознавство. Миколаїв-Одеса, 2003. С. 300–308.
4. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг. Соціальна диференціація української мови. К. : Критика, 2005. 463 с.
5. Стишов О. А. Основні джерела поповнення фразеологічного складу української мови кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Мовознавство*. 2015. № 1. С. 33–47.
6. Стратулат Н. В. Семантична неологізація як спосіб збагачення словникового складу української мови. *Мовознавство*. 2007. №3. С.69–77.
7. Томіленко Л. М. Суржик як об'єкт наукових досліджень і дискусій. *Мовознавство*. 2014. № 4. С. 69–80.
8. Турчин В. М., Турчин М. М. Семантична кореляція антонімів і синонімів у системі мови. *Мовознавство*. 2001. № 1. С. 67–70.
9. Феллер М. Проблеми стану і функціонування української мови у двомовному соціумі. *Укр. мова та література*. 2000. № 6. С. 3–5.
10. Феллер М. Чи може суржик стати мовою? *Українська мова та література*. 2001. № 40. Ч. 40. С. 1–2.
11. Феллер М. Що таке вправне (ефективне) спілкування. Навіщо і як учити спілкуватися. *Укр. мова та література*. 1999. № 39. С. 9–11.
12. Чучвара А. Вплив просторіччя на формування прізвиськ у соціогрупі «школяр». *Мова і суспільство*. 2016. Випуск 7. С. 85–92 *Language and society*. 2016. Issue 7. P. 85–92.
13. Шевельов Ю. Двомовність і вульгаризми (дисиміляція плинних в українській літературній мові). Видатний філолог сучасності (Наукові виклади на честь 85-ліття Юрія Шевельова). Харків, 1996. С. 7–14.
14. Шумейкіна А. Сучасний український сленг: конотативний аналіз. *Дивослово*. 2010. № 7. С. 31–35.
15. Ющук І. Про походження української мови. *Дивослово*. 1995. № 1. С. 27–33.

16. Kaleniuk S., Zhelyazkova V. Semantic clusters of social-political vocabulary in the media. Trends of philological education development in the context of European integration. Collective monograph. Riga, Latvia. 2021. P. 98-117.

17. Nataliya Poplavska, Lyubov Struhanets, Nataliia Dashchenko, Olena Huzar,

Svitlana Kaleniuk Socio-Political Lexicon in Ukrainian Internet-Media at the Beginning of the 21st Century: AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2021. Issue 1, special XV. S. 41-45

13. Інформаційні ресурси

1. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови. К. : Вища шк., 1991. 231 с. – Кількість: 2.

2. Бевзенко С. П. Практичні заняття з української діалектології. навчально-методичний посібник для вузів. Одеса: Видавництво Одеського університету, 1970. 95 с. Кількість: 14.

3. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. К. : Вища школа, 1980. 233 с. – Кількість: 36.

4. Кобилянський Б.В. Діалект і літературна мова. К. : Рад. шк., 1960. 276 с. – Кількість: 2.

5. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. К. : Наукова думка, 1990. 169 с. – Кількість: 106.

6. Бондар О. І. Сучасна українська мова : фонетика, фонологія, орфоепія, графіка, орфографія, лексикологія : навч. посіб. / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К. : Академія, 2006. 367 с. (25 примірників у бібліотеці МНУ ім. В. О. Сухомлинського)

7. Сучасна українська літературна мова: підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін. ; за ред. М. Я. Плющ. К. : Вища школа, 1994. 414 с. (120 примірників у бібліотеці МНУ ім. В. О. Сухомлинського).

Електронні ресурси

1. Бодик О. П. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія [Електронний ресурс] / О. П. Бодик, Т. М. Рудакова. – Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Bodyk_Ostap/Suchasna_ukrainska_literaturna_mova_Leksykologhiia_Frazeologhiia_Leksykohrafiia.pdf

2. Електронний підручник з української мови (фонетика, лексика, морфеміка, словотвір, морфологія, синтаксис, стилістика). [Електронний ресурс] URL :: <http://www.mova.info/pidruchn.aspx>

3. Єгорова Т. Д. Практичний курс української мови : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Т. Д. Єгорова. 2-ге вид., виправ. К. : Центр учбової літератури, 2010. 160 с. <http://www.twirpx.com/file/672757/>

4. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. К. : Наукова думка, 1990. 169 с. URL : <http://www.twirpx.com/file/232629/>.

5. Мовознавство. Філологія. URL : <http://uareferats.com/index.php/referat/search?cat=32& page=4>

6. Мовознавство: науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні та українського мовно-інформаційного фонду НАН України. URL : www.movoznavstvo.org.ua/

7. Плющ М. Я. Граматика української мови. У 2-х частинах: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів. Ч.1. Морфеміка. Словотвір. Морфологія [Електронний ресурс]. К. : Вища школа, 2005. 286 с. URL : www.ex.ua/14316707

8. Сучасна українська літературна мова / за ред. І. К. Білодіда. Вступ, фонетика. К. : Наукова думка, 1969. 583 с.; URL :: <http://www.twirpx.com/file/1001693/>

9. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. [Електронний ресурс]. URL : <http://ena.lp.edu.ua/> <http://www.twirpx.com/file/174320/>

10. Українська мова. Енциклопедія [Електронний ресурс] / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. К. : Укр. енцикл., 2000. 752 с. К., 2000. URL : <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>

11. Шульжук Н. В. Практикум з правопису української мови: навчально-методичний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Наталія Шульжук. – Рівне – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. 396 с. URL:: http://lib.oa.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/Shulzhuk_praktykum_z_pravopysu.pdf

12. Ющук І. П. Українська мова : [підручник] [Електронний ресурс]. 4-ге вид. К. : Либідь, 2008. 640 с. URL : <http://www.twirpx.com/file/266343/>

13. Ющук І. П. Українська мова. Вправи. Навчальний посібник [Електронний ресурс] К.: Либідь, 2009. 368 с. URL : <http://www.twirpx.com/file/600473/>

14. Інтегрована лексикографічна система «Словники України» / Національна академія наук України. Версія 1.03. Український мовно-інформаційний фонд, 2003.

